

ЗАТВЕРДЖУЮ
начальник управління Державної служби
якості освіти в Одеській області

Марина МАЛІК

«*Марина Малік*» 2023 року

Висновки
за результатами здійснення
управлінням Державної служби якості освіти в Одеській області
аналізу діяльності Арцизької міської ради

I. Предмет аналізу

Діяльність Арцизької міської ради в частині створення умов для безбар'єрного доступу та якісного навчання осіб з особливими освітніми потребами на відповідній території

II. Період, за який здійснюється аналіз

з 30 жовтня 2020 року по 30 жовтня 2023 року

III. Підстави для здійснення аналізу

Аналіз здійснювався відповідно до пунктів 7, 14 розділу II Положення про управління Державної служби якості освіти в Одеській області, затвердженого наказом Державної служби якості освіти України від 03 липня 2019 року № 01-11/30 (зі змінами), Порядку здійснення аналізу діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів з питань освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2021 року № 1313, на виконання пункту 15 плану роботи управління Державної служби якості освіти в Одеській області на 2023 рік та згідно з наказом управління Державної служби якості освіти в Одеській області від 24 жовтня 2023 року № 01-09/53 «Про здійснення аналізу діяльності Арцизької міської ради»

IV. Строк роботи комісії

з 01 по 03 листопада 2023 року

V. Прізвище, ім'я, по батькові керівника органу місцевого самоврядування, місцевого органу управління освітою

ПАРПУЛАНСЬКИЙ Сергій Афанасійович – Арцизький міський голова;

ЖОСАН Людмила Петрівна – начальник відділу освіти, молоді та спорту Арцизької міської ради;

ДИМОВА Світлана Петрівна – начальник відділу культури та туризму Арцизької міської ради

VI. Склад комісії або посадові особи, відповідальні за здійснення аналізу:

САМОФАЛОВА Валентина Анатоліївна – заступник начальника відділу взаємодії з органами місцевого самоврядування, моніторингу та позапланового контролю закладів освіти управління Державної служби якості освіти в Одеській області (голова комісії);

ЛАБУНСЬКА Олена Іванівна – головний спеціаліст відділу інституційного аудиту управління Державної служби якості освіти в Одеській області;

ШКОРОПАДО Олександр Сергійович – головний спеціаліст відділу взаємодії з органами місцевого самоврядування, моніторингу та позапланового контролю закладів освіти управління Державної служби якості освіти в Одеській області

VII. Особи, присутні під час здійснення аналізу:

ЖОСАН Людмила Петрівна – начальник відділу освіти, молоді та спорту Арцизької міської ради;

ДІМОВА Світлана Петрівна – начальник відділу культури та туризму Арцизької міської ради

VIII. Під час аналізу відвідувалися заклади освіти:

Арцизький заклад дошкільної освіти ясла-садок № 1 «Зірочка» Арцизької міської ради (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця 28 Червня, будинок 95);

Арцизький заклад дошкільної освіти ясла-садок № 4 «Сонечко» Арцизької міської ради (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця Калмикова, будинок 45);

Арцизький заклад дошкільної освіти ясла-садок № 5 «Росинка» Арцизької міської ради (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця Будівельників, будинок 5А);

Арцизький заклад дошкільної освіти ясла-садок №7 «Вербиченька» Арцизької міської ради (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця Пушкіна, будинок 71);

Виноградівський заклад дошкільної освіти ясла-садок «Буратіно» Арцизької міської ради (68452, Одеська область, Болградський район, село Виноградівка, провулок Базарний, будинок 7);

Главанський заклад дошкільної освіти ясла-садок «Ромашка» Арцизької міської ради (68434, Одеська область, Болградський район, село Главані, вулиця Центральна, будинок 101);

Структурний підрозділ Задубнаївського ліцею з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради Одеської області «Задубнаївський заклад дошкільної освіти ясла-садок «Веселка» Арцизької міської ради» (68433, Одеська область, Болградський район, село Задубнаївка, вулиця Шкільна, будинок 148Б);

Кам'янський заклад дошкільної освіти ясла-садок «Колосок» Арцизької міської ради (68441, Одеська область, Болградський район, село Кам'янське,

вулиця Топора Бориса, будинок 46);

Надеждівський заклад дошкільної освіти ясла-садок «Сонечко» Арцизької міської ради (68454, Одеська область, Болградський район, село Надеждівка, вулиця Центральна, будинок 51А);

Структурний підрозділ Прямобалківського ліцею з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради «Прямобалківський заклад дошкільної освіти ясла-садок «Вишенька» Арцизької міської ради» (68440, Одеська область, Болградський район, село Прямобалка, вулиця Покровська, будинок 95А);

Холмський заклад дошкільної освіти ясла-садок «Чебурашка» Арцизької міської ради (68443, Одеська область, Болградський район, село Холмське, вулиця Шкільна, будинок 35);

Арцизький опорний заклад освіти №1 - ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця Будівельників, будинок 15 г);

Арцизький ліцей № 4 з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68402, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця Калмикова, будинок 4);

Арцизький ліцей №5 з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця 28 Червня, будинок 115);

Виноградівський опорний заклад освіти – ліцей з дошкільним відділенням, початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68452, Одеська область, Болградський район, село Виноградівка, вулиця Шкільна, будинок 110);

Главанський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68434, Одеська область, Болградський район, село Главані, вулиця Шкільна, будинок 43);

Задубнаївський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради Одеської області (68433, Одеська область, Болградський район, село Задубнаївка, вулиця Шкільна, будинок 102);

Кам'янський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68441, Одеська область, Болградський район, село Кам'янське, вулиця Бориса Топора, будинок 52);

Надеждівський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68454, Одеська область, Болградський район, село Надеждівка, вулиця Центральна, будинок 1Б);

Прямобалківський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68440, Одеська область, Болградський район, село Прямобалка, вулиця Покровська, будинок 38А);

Холмський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради (68443, Одеська область, Болградський район, село Холмське, вулиця Соборна, будинок 55);

АРЦИЗЬКИЙ ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ АРЦИЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (68401, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця 28 червня, будинок 99);

ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКА СПОРТИВНА ШКОЛА АРЦИЗЬКОЇ МІСЬКОЇ

РАДИ (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця Соборна, будинок 27);

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «АРЦИЗЬКА ДИТЯЧА МУЗИЧНА ШКОЛА» АРЦИЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця 28 червня, будинок 138);

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «АРЦИЗЬКА ДИТЯЧА ХУДОЖНЯ ШКОЛА» АРЦИЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ (68400, Одеська область, Болградський район, місто Арциз, вулиця Будівельників, будинок 15А).

ІХ. Процес здійснення аналізу не фіксувався

Х. Висновки

І. Ефективність системи управління у сфері дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної освіти щодо створення рівних умов для навчання осіб з особливими освітніми потребами

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 720-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Одеської області» визначено територію Арцизької міської територіальної громади Болградського району Одеської області (далі - громада), до складу якої увійшли місто Арциз та 12 сіл: Виноградівка, Плоцьк, Главані, Делень, Новоселівка, Задунаївка, Кам'янське, Надєждівка, Нова Іванівка, Прямобалка, Холмське, Новохолмське. Утворено 9 старостинських округів.

Органом місцевого самоврядування та засновником закладів та установ освіти комунальної форми власності громади є Арцизька міська рада.

На території громади розташовано 12 закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), 2 з яких мають філії; 11 закладів дошкільної освіти та 4 дошкільні підрозділи в ЗЗСО (далі – ЗДО); 4 заклади позашкільної освіти (далі – ЗПО) та комунальна установа «Арцизький інклюзивно-ресурсний центр» (далі – ІРЦ). Всі ЗЗСО, ЗДО, 2 ЗПО та ІРЦ належать до сфери управління відділу освіти, молоді та спорту Арцизької міської ради (далі – відділ освіти), ще 2 ЗПО - відділу культури та туризму Арцизької міської ради (далі - відділ культури).

Відділ освіти здійснює свою діяльність на підставі Положення про відділ освіти, молоді та спорту Арцизької міської ради, затвердженого рішенням Арцизької міської ради від 19 листопада 2021 року № 930-VIII (далі – Положення про відділ освіти). Слід зазначити, що Положення про відділ освіти містить застарілу термінологію (наприклад, «міжшкільні навчально-виробничі комбінати») та посилання на нормативно-правові акти, що втратили чинність (зокрема, Типове положення про атестацію педагогічних працівників України).

Відділ культури здійснює свою діяльність на підставі Положення про відділ культури та туризму Арцизької міської ради, затвердженого рішенням Арцизької міської ради від 19 листопада 2021 року № 930-VIII (далі – Положення про відділ культури).

Серед основних завдань відділу освіти та відділу культури, визначених відповідними положеннями, наявні завдання, що є прямо чи опосередковано предметом аналізу:

- забезпечення якості освіти на відповідній території, доступності дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти для всіх мешканців громади (підпункт 2.2.1 Положення про відділ освіти);

- створення умов для розвитку соціальної інфраструктури у сфері культури, організація її матеріально-технічного забезпечення; надання населенню якісних послуг у сфері культури (підпункти 2.1.6 та 2.1.9 Положення про відділ культури відповідно).

У громаді вживаються окремі заходи щодо створення умов для безбар'єрного доступу та якісного навчання осіб з особливими освітніми потребами, виконання у межах повноважень відповідних нормативно-правових актів.

Рішенням виконавчого комітету Арцизької міської ради від 31 липня 2023 року № 147 визначено начальника відділу капітального будівництва, архітектури та містобудування Арцизької міської ради відповідальною особою з питань безбар'єрності.

Стратегією розвитку Арцизької міської територіальної громади на 2022-2027 роки, затвердженою рішенням Арцизької міської ради від 21 січня 2022 року № 1132-VIII (далі - Стратегія розвитку громади), визначені стратегічні пріоритети, операційні цілі та завдання, що є предметом аналізу:

- стратегічний пріоритет 2 «Соціально-гуманітарний розвиток» передбачає операційну ціль 2.1 «Висока якість освіти» та відповідні завдання, зокрема 2.1.1 «Забезпечення права на якісну та доступну загальну середню освіту» та 2.1.3 «Створення умов рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами»;

- стратегічний пріоритет 3 «Створення комфортних умов для життя» передбачає операційну ціль 3.1 «Якісна інфраструктура та благоустрій» та відповідне завдання 3.1.5 «Розвиток благоустрою громади».

Водночас для завдань 2.1.1 «Забезпечення права на якісну та доступну загальну середню освіту» та 3.1.5 «Розвиток благоустрою громади» не визначено потенційні сфери реалізації та індикатори, пов'язані з питаннями створення умов для безбар'єрного доступу та якісного навчання осіб з особливими освітніми потребами. Для завдання 2.1.2 «Створення умов рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами» визначено потенційні сфери реалізації, зокрема забезпечення рівного доступу учасників освітнього процесу до закладів освіти та створення умов рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами, однак серед індикаторів наявні лише кількісні показники охоплення дітей громади відповідними освітніми послугами та створення в громаді нових ЗЗСО, що не дозволить оцінити ефективність реалізації визначених завдань.

Серед проблемних питань, на вирішення яких спрямована Програма розвитку освітньої галузі Арцизької міської територіальної громади на 2021-2023 роки, затверджена рішенням Арцизької міської ради від 22 лютого 2021 року

№ 185-VIII (зі змінами) (далі – Програма) виокремлено питання освіти осіб з особливими освітніми потребами (далі – ООП), зокрема створення умов для реалізації інклюзивного навчання в закладах освіти та системний кваліфікований психолого-педагогічний супровід дітей з ООП. Серед очікуваних результатів реалізації програми визначено розширення мережі ЗЗСО з інклюзивним навчанням та забезпечення 100 % закладів освіти (далі – ЗО) громади засобами безперешкодного доступу. Водночас заходи Програми, спрямовані на вирішення вищевказаних проблемних питань та досягнення вищевказаних очікуваних результатів, не містять чітко визначених обсягів фінансування: зазначено, що фінансування визначається щороку рішенням про бюджет в розмірах, передбачених на фінансування за рахунок місцевого та інших бюджетів (6.5 розділу II, 1.1 розділу V), або захід взагалі не потребує залучення додаткових бюджетних коштів (1.2-1.4 розділу V), що ускладнює реалізацію відповідальним виконавцем передбачених Програмою заходів та унеможлиблює забезпечення системності планування, реалізації та контролю за виконанням заходів Програми.

Слід зазначити, що в переліку нормативно-правових актів, відповідно до яких розроблена Програма, є такі, що втратили актуальність до її затвердження та такі, що втратили актуальність чи чинність у період 2021-2022 років:

- постанова Кабінету Міністрів України від 16 січня 2003 року № 31 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Шкільний автобус» - завдання і заходи цієї програми передбачали період реалізації до 2015 року;

- указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013 «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» - період реалізації до 2021 року;

- постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» - втрата чинності 01 січня 2022 року;

- постанова Кабінету Міністрів України від 08 грудня 2009 № 1318 «Про затвердження Порядку здійснення медичного обслуговування учнів загальноосвітніх навчальних закладів» - втрата чинності 21 січня 2021 року;

- постанова Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2012 року № 706 «Про затвердження Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів на період до 2020 року» - втрата чинності 04 червня 2021 року.

Попри те, що до Програми кілька разів вносилися зміни (останні – у липні 2023 року), нормативно-правові акти, відповідно до яких вона розроблена та реалізується, актуалізовані не були.

З метою реалізації в межах повноважень Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р, на виконання Плану заходів на 2023-2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2021 року № 372-р, з урахуванням відповідного плану заходів, затвердженого

розпорядженням Одеської обласної військової (державної) адміністрації від 28 квітня 2023 року № 251/А-2023, рішенням виконавчого комітету Арцизької міської ради від 31 липня 2023 року № 147 затверджено План заходів з реалізації у 2023 і 2024 роках в Арцизькій міській територіальній громаді Болградського району Одеської області Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (далі – план заходів). Щоквартально складаються звіти про стан виконання плану заходів та надаються до Болградської районної військової (державної) адміністрації Одеської області. Згідно з останнім наданим звітом в громаді:

- проведено моніторинг доступності закладів освіти для маломобільних груп населення, за результатами якого відповідно до узагальненої інформації всі ЗО громади, що підпорядковані відділу освіти, оцінено як «частково безбар'єрні» (лист першого заступника Арцизького міського голови від 28 вересня 2023 року № 02-25/720, додаток до якого з відповідною інформацією датовано 02 жовтня 2023 року); водночас за результатами аналізу наявної в управителів об'єктів, які здійснювали обстеження та оцінювання ступеня безбар'єрності, інформації з'ясовано, що лише 8 % ЗО оцінені як «частково безбар'єрні», 12 % ЗО - як «бар'єрні», решта – не мають підсумку (оцінки), що свідчить про порушення вимог пунктів 11 та 12 Порядку проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 року № 537;

- з урахуванням принципів безбар'єрності та доступності для маломобільних груп населення облаштовано 24 найпростіших укриття в ЗО. Однак під час відвідування ЗО громади з'ясовано, що укриття лише у 2 ЗСО (8 % від загальної кількості відвіданих ЗО) обладнане стаціонарними пандусами (Кам'янський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради та Холмський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради), в більшості решти відвіданих ЗО громади для доступу до укриттів осіб з маломобільних груп населення використовуються зйомні саморобні трапи (пандуси).

Щорічно відділом освіти складаються річні плани роботи, звіти про виконання яких обговорюються на засіданнях колегії відділу освіти та надаються міському голові. Водночас у відповідних звітах за 2021-2022 роки відсутнє висвітлення діяльності відділу освіти з питань створення умов для безбар'єрного доступу та якісного навчання осіб з ООП в ЗО громади. Серед завдань на 2023 рік у відповідному плані роботи відділу освіти визначені: створення умов для забезпечення рівного доступу громадян до якісної освіти; забезпечення інтеграції дітей з ООП в освітній простір шляхом створення умов для їх навчання в інклюзивних класах та групах у ЗСО та ЗДО; забезпечення реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. Серед заходів, які заплановано реалізувати у 2023 році, наявні заходи щодо підтримки організації інклюзивного навчання для дітей з ООП в ЗО громади, аналізу діяльності з цього питання ЗО та ІРЦ громади, водночас відсутні заходи щодо забезпечення доступу дітей з ООП по позашкільної освіти (а такий

захід містить Програма), створення умов для безбар'єрного доступу до ЗО громади. Слід зазначити, що одним з питань для розгляду на апаратних нарадах при міському голові, начальнику відділу освіти у грудні 2023 року визначено «Про аналіз виконання Програми економічного і соціального розвитку Глухівської міської територіальної громади за 2023 рік в галузі «Освіта», а також всіх освітянських програм за календарний рік із зазначенням обсягу виконаних робіт та фінансування», що може свідчити про формальний підхід до формування плану роботи.

За результатами аналізу розгляду звернень громадян, які надходили до Арцизької міської ради, з'ясовано, що за останні 3 роки зареєстровано 1 звернення щодо створення умов для безбар'єрного доступу до ЗЗСО дитини з маломобільних груп населення (травень 2023 року). За результатами розгляду цього звернення: надано відповідь заявниці, у 2023/2024 році у відповідному ЗЗСО, де організоване навчання дитини заявниці, забезпечено доступ до будівлі та приміщень I поверху.

Для інформування громадськості про актуальні напрямки діяльності Арцизької міської ради та її структурних підрозділів використовується офіційний вебсайт Арцизької міської ради. Водночас інформація про відділ освіти та відділ культури у відповідному розділі («Відділи та служби») відсутня, Стратегія розвитку громади та Програма розвитку освіти у відповідних розділах не оприлюднені.

Відділ освіти має власний офіційний вебсайт, відділ культури такого вебсайту не має. На вебсайті відділу освіти розміщується певна інформація про освітню сферу громади, однак окремі розділи не заповнені (наприклад, «Фінансова звітність») або давно не оновлювалися (наприклад, «План роботи Відділу»).

Усі ЗЗСО та ЗДО громади мають власні вебсайти, на яких оприлюднюють окремі документи та інформацію відповідно до вимог статті 30 Закону України «Про освіту». ЗПО громади, що належать до сфери управління відділу освіти та відділу культури, використовують з цією метою офіційні вебсайти відділу освіти та Арцизької міської ради відповідно. Водночас інформація про умови доступності ЗО для навчання осіб з ООП оприлюднена 15 ЗО (56 % від їхньої загальної кількості), в 2 з них ця інформація не відповідає дійсності (можливо давно не оновлювалася): на вебсайтах зазначено про відсутність таких умов, а під час відвідування було з'ясовано, що певні умови доступності створено (*Арцизький опорний заклад освіти №1 – ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради, Кам'янський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської*).

II. Забезпечення рівного доступу осіб з особливими освітніми потребами до закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти

За результатами вивчення звітності з питань діяльності ЗО громади та наданою відділом освіти інформацією встановлено, що у 2021-2022 роках діти з

ООП навчалися в 15 ЗО (2021 рік – в 3 ЗДО, 11 ЗЗСО, 1 ЗПО; 2022 рік – в 4 ЗДО, 11 ЗЗСО), у 2023 році кількість таких ЗО скоротилась на 1 і становить 14 ЗО (з них – 2 ЗДО, 11 ЗЗСО та 1 ЗПО) (рис. 1).

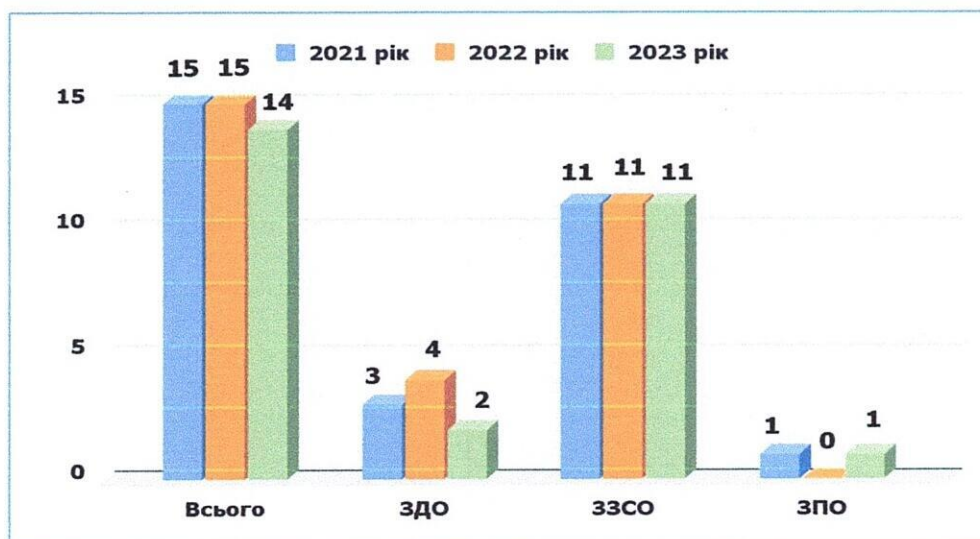

Рис. 1. Кількість ЗО громади, де навчаються діти з ООП, 2021-2023 роки

З метою реалізації права дітей з ООП на освіту за місцем проживання, їх соціалізації та інтеграції в суспільство за рекомендаціями ІРЦ та заявами батьків відповідними наказами керівників в ЗО громади організується інклюзивне навчання. Протягом 2021-2023 років загальна кількість інклюзивних класів/груп у ЗО громади збільшилась більше, ніж удвічі, в основному за рахунок учнів ЗЗСО: у 2021 році – 19 (з них 2 – у ЗДО, 16 – у ЗЗСО, 1 – у ЗПО), у 2022 році – 25 (з них 2 – у ЗДО, 23 – у ЗЗСО), у 2023 році – 39 (з них 2 – у ЗДО, 37 – у ЗЗСО) (рис. 2).

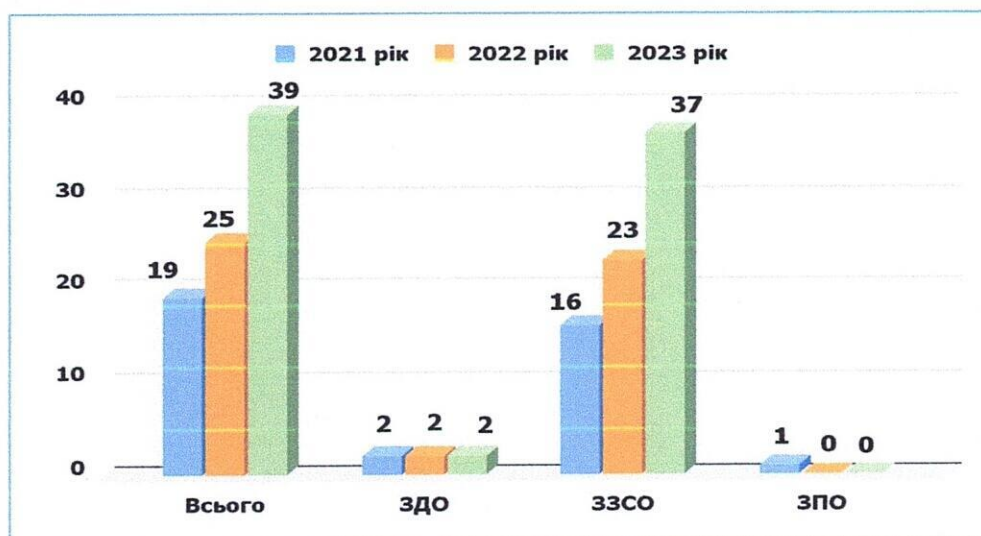

Рис. 2. Кількість інклюзивних груп/класів в ЗО громади, 2021-2023 роки

У 2023 році кількість дітей з ООП в ЗЗСО збільшилась майже вдвічі у порівнянні з 2021 роком. Так, кількість таких дітей складає: у 2021 році – 28 осіб, у 2022 році – 40 осіб, у 2023 – 55 осіб. У ЗДО кількість дітей з ООП у 2022 році збільшилась на 1 особу у порівнянні з 2021 роком і становила 5 осіб, у 2023 році

кількість таких дітей зменшилась на 3 особи у порівнянні з 2022 роком і становить 2 особи. Кількість осіб з ООП у ЗПО не змінилась і у 2023 році становить 1 особу (рис. 3).

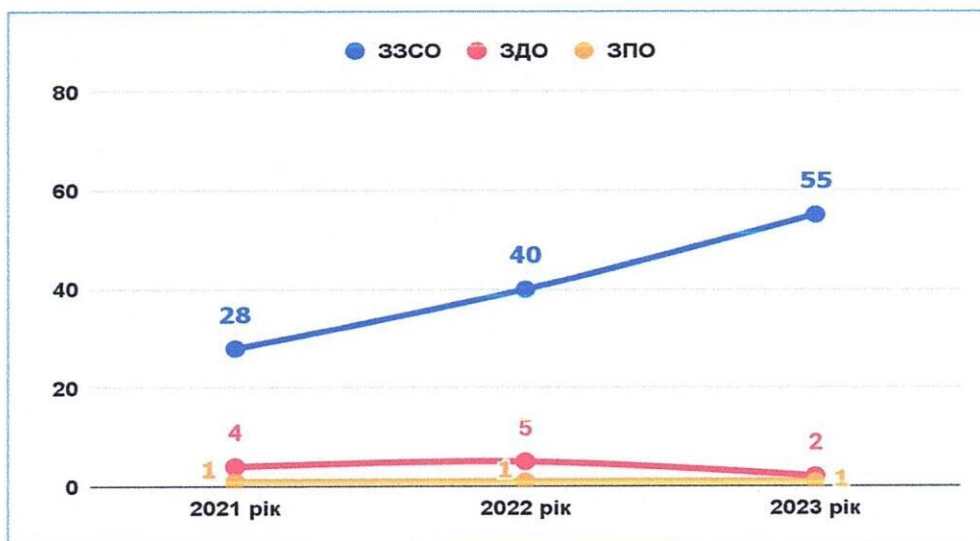

Рис. 3. Кількість осіб з ООП, які навчаються в ЗО громади, 2021-2023 роки

Діти з ООП здобувають повну загальну середню освіту в ЗЗСО громади або за інституційною формою (в інклюзивних класах), або за індивідуальною (для них організовується педагогічних патронаж або забезпечується можливість здобувати освіту за сімейною (домашньою формою)). Кількість дітей з ООП, які здобувають повну загальну середню освіту за інституційною формою, упродовж останніх 3 років збільшилася у 3 рази: у 2021 році - за інституційною (денною) - 16 осіб (57 %), за індивідуальною - 12 осіб (43 %); у 2022 році - за інституційною (денною) - 28 осіб (70 %), за індивідуальною - 12 осіб (30 %); у 2023 році - за інституційною - 48 осіб (88 %) (денною - 45 осіб (82 %), дистанційною - 3 особи (5 %)), за індивідуальною - 7 осіб (12 %) (рис. 4).

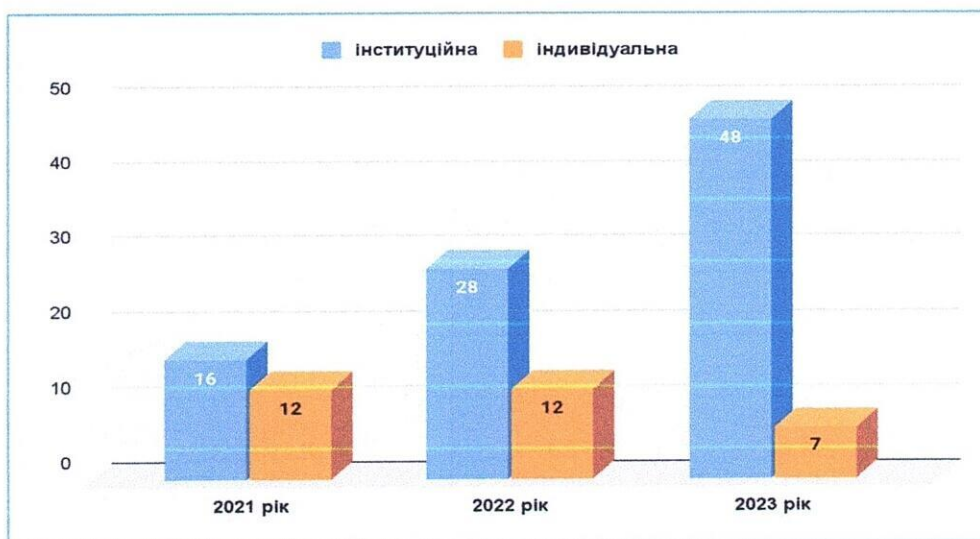

Рис. 4. Розподіл здобувачів освіти з ООП в ЗЗСО за формами здобуття освіти, 2021-2023 роки

Відповідно до звітності з питань освіти (форми 76-РВК, ЗНЗ-1) впродовж 2021/2022-2022/2023 навчальних років у 1 ЗЗСО громади (*Надеждівський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради*) створювалася 1 інклюзивна група подовженого дня; у 2022/2023 навчальному році у звітності (форми 76-РВК, ЗНЗ-1) зазначено про наявність в цій групі 2 учнів з ООП різних ЗЗСО громади (*Надеждівського ліцею з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради та Виноградівського опорного закладу освіти - ліцей з дошкільним відділенням, початковою школою та гімназією Арцизької міської ради*). У 2023/2024 навчальному році заяви батьків учнів з ООП до ЗЗСО громади щодо створення інклюзивних груп подовженого дня не надходили.

Згідно з наданою відділом освіти інформацією та під час відвідування ЗО громади з'ясовано, що протягом останніх трьох років здобувачі освіти з ООП не потребували підвезення до ЗО та у зворотному напрямку. Разом з тим, у громаді вжито заходів щодо забезпечення підвезення учнів і педагогічних працівників до ЗО та у зворотному напрямку: затверджено Положення про порядок використання шкільних автобусів Арцизької міської територіальної громади (рішення Арцизької міської ради від 21 січня 2022 року № 1140-VIII), відділом освіти видавалися відповідні накази про організацію підвезення учнів та педагогічних працівників до ЗО та у зворотному напрямку, один з трьох шкільних автобусів, що є в громаді, оснащений для маломобільних груп населення.

З метою забезпечення прав дітей з ООП громади на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти в ЗО громади, забезпечення системного кваліфікованого супроводження на території громади функціонує комунальна установа «Арцизький інклюзивно-ресурсний центр» (ІРЦ) відповідно до Статуту, затвердженого рішенням Арцизької міської ради від 19 листопада 2021 року № 918-VIII. Відповідно до укладених договорів про співпрацю ІРЦ обслуговує, крім Арцизької міської, ще 2 територіальні громади Болградського району Одеської області: Павлівську та Теплицьку сільські.

ІРЦ підключений до єдиної системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів України, здійснює свою діяльність відповідно до річного плану роботи. Керівник ІРЦ щорічно надає річний звіт про діяльність ІРЦ засновнику, відповідні клопотання до відділу освіти про виділення фінансування для забезпечення ефективної роботи ІРЦ.

За результатами вивчення документації, у тому числі під час відвідування ЗЗСО, з'ясовано, що впродовж останніх 3 років логопедичні пункти в громаді не відкривалися. Однак до звітності (форма 83-РВК) впродовж 2021-2023 років вноситься інформація про наявність учителів в логопедичних пунктах (2021, 2022 роки – 1; 2023 рік – 2), водночас інформація про загальну кількість ставок, одиниць не зазначається. Крім того, в інформації, наданій відділом освіти в рамках аналізу, зазначається кількість учнів, зарахованих до логопедичних пунктів: у 2021 році – 29 осіб, 2022 році – 25 осіб, у 2023 році – 49 осіб.

III. Створення умов для забезпечення прав і можливостей осіб з ООП для здобуття ними дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти

У громаді створюються умови для забезпечення здобуття дітьми, у тому числі з ООП, дошкільної, повної загальної та позашкільної освіти.

За результатами відвідування 25 ЗО (81 % від загальної кількості ЗО громади): 10 ЗЗСО, 11 ЗДО та 4 ЗПО, з'ясовано, що облаштовані в ЗО впродовж останніх 2 років укриття дозволили організувати у 2023/2024 навчальному році освітній процес в очному або змішаному форматах майже в усіх відвіданих ЗО громади (крім 1 ЗДО: Арцизького закладу дошкільної освіти ясла-садок № 1 «Зірочка» Арцизької міської ради, в якому на момент відвідування проводились ремонтні роботи щодо облаштування укриття). У кожному з відвіданих ЗО, в яких організовано освітній процес в очному або змішаному форматі, визначено напрям руху до укриття та позначено його показниками. Водночас в жодному з цих ЗО не забезпечено доступність системи оповіщення для дітей з порушенням слуху і зору, маломобільних груп населення.

Засновником і керівниками ЗО вживаються заходи щодо забезпечення доступу ЗО до мережі Інтернет. Усі ЗО громади забезпечені доступом до інтернету:

- фіксованим ширококутовим доступом: зі швидкістю понад 100 Мбіт/с – 1 ЗЗСО; зі швидкістю від 30 до 100 Мбіт/с – 10 ЗЗСО, 13 ЗДО та 2 ЗПО;
- безпроводовим ширококутовим доступом зі швидкістю від 30 до 100 Мбіт/с – 10 ЗЗСО, 2 ЗДО та 3 ЗПО.

Впродовж останніх трьох років відділу освіти виділялися кошти з місцевого бюджету для створення умов безбар'єрного доступу до ЗО. Водночас обсяг цих коштів щороку зменшувався: 2021 рік – 68,0 тис. грн., 2022 рік – 29,3 тис. грн., у 2023 році – 4,7 тис. грн.

Майже в усіх відвіданих ЗО забезпечено:

- можливість безперешкодного руху територією: прохід без порогів, сходів та достатньо широкий для можливості проїзду візком, з рівним неушкодженим покриттям;
- доступ до будівель шляхом облаштування пандусів (в 20 ЗО (80 %): 9 ЗДО (82 %), 9 ЗЗСО (90 %) та 2 ЗПО (50 %), в 6 з них (5 ЗДО та 1 ЗПО) – пандуси саморобні переносні) та за рахунок пологого входу до будівлі (в решти ЗО);
- доступ до приміщень шляхом наявності дверних проходів, що забезпечують можливість проїзду візком.

Водночас все вищезазначене в 1 ЗЗСО (*Арцизький ліцей № 5 з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради*) забезпечено тільки для будівлі початкової школи. Кнопки виклику при вході до будівель встановлені в менше половини ЗО (11 ЗО (44 %): 3 ЗДО (27 %), 4 ЗЗСО (40 %), 4 ЗПО (100 %)). Ганки будівель (наявні в 22 відвіданих ЗО) мають безпечно неслизьке покриття в 17 ЗО (77 %), лише в 3 з них (14 %) (1 ЗДО та 2 ЗЗСО) ці ганки облаштовані огороженням та зручними поручнями вздовж сходів.

9 з відвіданих ЗО громади (36 %) мають одноповерхові будівлі, в решти ЗО (7 ЗДО (64 %) та 9 ЗЗСО (90 %)) немає можливості безперешкодного пересування

між поверхами для людей з обмеженими можливостями.

У приміщеннях всіх відвіданих ЗО відсутнє захарашення коридорів, рекреацій, міжсходових клітин (там, де вони є); майже в усіх ЗО забезпечено візуалізацію призначення приміщень, відповідні вказівники (в усіх ЗЗСО та ЗДО, в 3 ЗПО (75 %)).

Разом з тим, контрастне, рельєфне маркування на стінах та підлозі, маркування контрастними рельєфними лініями пішохідних зон в приміщеннях не забезпечено в жодному з відвіданих ЗО.

У всіх відвіданих ЗО шафи, полиці, стелажі надійно закріплені, забезпечено можливість вільного та зручного переміщення в групових осередках/навчальних кабінетах та користування меблями. В усіх ЗДО регулюється висота столів, стільці підібрані відповідно до зросту дітей. Однак в ЗЗСО висота учнівських столів та стільців регулюється в основному в початкових класах.

Туалетні кімнати для осіб з маломобільних груп населення не облаштовано в жодному з відвіданих ЗДО та ЗПО та більшості ЗЗСО (60 %). Не всі такі кімнати, облаштовані в 4 ЗЗСО, забезпечені спеціальним санітарно-технічним обладнанням, поручнями, кнопками виклику для надання допомоги.

У громаді є певні проблеми з наданням підтримки учням з ООП.

Впродовж останніх трьох років зменшується обсяг коштів державної субвенції бюджету громади для надання державної підтримки особам з ООП, водночас в громаді ці кошти використовуються не в повному обсязі. Загальний обсяг коштів державної субвенції для підтримки дітей з ООП: 2021 рік – 345,4 тис. грн.; 2022 рік – 295,7 тис. грн.; 2023 рік – 250,5 тис. грн., з них використано: 2021 рік – 60 % (206,2 тис. грн.); 2022 рік – 69 % (203,4 тис. грн.); за 10 місяців 2023 року – 67 % (163,9 тис. грн.) (рис. 5).

Рис. 5. Використання державної субвенції для надання підтримки особам з ООП, 2021-2023 роки

Водночас у 2023 році з місцевого бюджету для підтримки дітей з ООП виділено 90,7 тис. грн., кошти використано у повному обсязі.

У відвіданих 30 громади станом на листопад 2023 року здобувають освіту діти з ООП:

- в 2 ЗДО – 2 дитини в 2 інклюзивних групах очно;
- в 9 ЗЗСО – 52 дитини, з них 44 в 37 інклюзивних класах (в очному форматі – 36 дітей, в змішаному – 6, в дистанційному – 2 (за бажанням батьків)) та 8 дітей за індивідуальною формою (7 – педагогічний патронаж, 1 – сімейна (домашня)) (рис. 6).

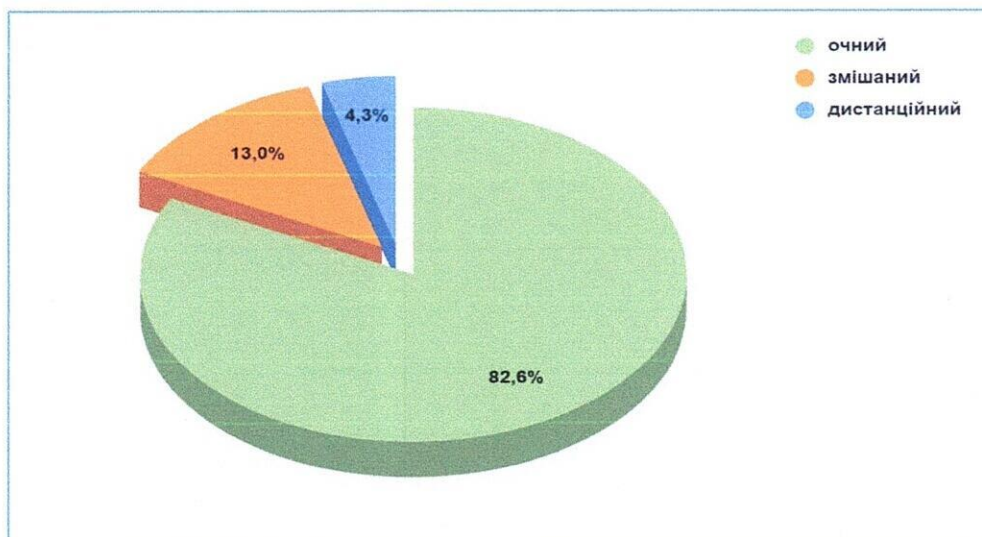

Рис. 6. Формат навчання дітей з ООП в 30 громад, 2023/2024 н.р.

Індивідуальні програми розвитку дітей з ООП, які навчаються в ЗДО та ЗЗСО, складено з урахуванням рівнів підтримки, визначених відповідними висновками ІРЦ. За рівнями підтримки вихованці/учні ЗДО/ЗЗСО з числа осіб з ООП розподіляються наступним чином: другого рівня підтримки – 4 учні; третього рівня підтримки – 20 учнів; четвертого рівня підтримки – 2 вихованці та 21 учень; п'ятого рівня підтримки – 5 учнів. Однак для 2 учнів з ООП, які здобувають освіту у Холмському ліцеї з початковою школою та гімназією за індивідуальною формою, рівні підтримки не визначені.

Відповідно до визначених рівнів підтримки та індивідуальних програм розвитку 52 дітей з ООП, які навчаються у 11 відвіданих ЗО громади (2 ЗДО та 9 ЗЗСО), потребують психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг. Проте такі послуги надаються не у повному обсязі і лише 30 дітям з ООП (60 %) у 4 ЗЗСО (Арцизький ліцей №5 з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради, Виноградівський опорний заклад освіти - ліцей з дошкільним відділенням, початковою школою та гімназією Арцизької міської ради, Кам'янський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради, Надеждівський ліцей з початковою школою та гімназією Арцизької міської ради). За інформацією керівників відвіданих ЗО така ситуація з наданням психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП склалася через відсутність в громаді відповідних фахівців.

Ресурсні кімнати облаштовані в 2 ЗДО, в яких створено інклюзивні групи (100 % від загальної кількості таких ЗДО), та в 7 з 9 ЗЗСО, в яких функціонують інклюзивні класи (78 %).

Необхідними допоміжними корекційними засобами, навчально-методичними, навчально-наочними посібниками, навчально-дидактичним та ігровим обладнанням для навчання осіб з ООП не забезпечено в повному обсязі жоден із ЗО, в яких здобувають освіту діти з ООП: за оцінками керівників та педагогів цих ЗО рівень забезпеченості з цих питань складає в середньому 50-60 % від потреби, при чому, слід зазначити, що значна частина засобів, посібників, обладнання виготовляється педагогами власноруч.

Одноповерхова будівля ІРЦ розташована на території одного із ЗЗСО громади (*Арцизького ліцею з початковою школою та гімназією №4 Арцизької міської ради*). До неї та її приміщень забезпечено безперешкодний доступ, облаштовано туалетну кімнату для осіб з маломобільних груп населення. Однак ганок будівлі не облаштовано огороженням та зручними поручнями вздовж сходів. Кабінети ІРЦ облаштовано необхідним багатофункціональним, корекційним та спеціальним обладнанням, наявні психодіагностичні методики, облаштовані ресурсна та сенсорна кімнати. Фахівцями ІРЦ корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги надаються дітям з ООП раннього та дошкільного віку, які не відвідують ЗДО, та дітям, які здобувають освіту у формі педагогічного патронажу в ЗЗСО. Можливості надавати такі послуги іншим категоріям дітей з ООП у фахівців ІРЦ немає через високу завантаженість (обслуговування дітей з територіальних громад району) та проблемами з доїздом до всіх населених пунктів громади.

IV. Кадрове забезпечення закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, де навчаються особи з особливими освітніми потребами, інклюзивно-ресурсного центру

До штатного розпису ІРЦ на 01 вересня 2023 року введено 7 ставок педагогічних працівників, а саме: директор, практичний психолог (2 ставки), вчитель-дефектолог (1 ставка), вчитель-реабілітолог (1 ставка) та вчитель-логопед (2 ставки). Однак під час відвідування громади посада вчителя-реабілітолога була вакантною.

Для особистісно орієнтованого спрямування освітнього процесу усі інклюзивні групи/класи відвіданих ЗО (2 групи та 37 класів відповідно) забезпечені асистентами вихователя/вчителя: відповідні посади введені до штатних розписів та зайняті фахівцями.

У відвіданих ЗЗСО громади виконуються вимоги частини другою статті 51 Закону України «Про повну загальну середню освіту»: всі педагогічні працівники цих ЗЗСО пройшли у відповідних обсягах підготовку, спрямовану на вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у частині роботи з учнями з ООП.

Водночас практичними психологами, у тому числі для надання дітям з ООП психологічної підтримки/допомоги, забезпечені лише 8 ЗО (32 % від

загальної кількості відвіданих): 7 ЗЗСО (70 %) та 1 ЗДО (9 %). У решті ЗО посади практичних психологів або не передбачені штатним розписом (9 ЗДО (82 %), у тому числі 2 ЗДО, в яких функціонують інклюзивні групи, та всі ЗПО) або вакантні (4 ЗО (16 %): 3 ЗЗСО (30 %) та 1 ЗДО (9 %)).

До штатних розписів переважної більшості ЗО (82 %), де організовано інклюзивне навчання, не введено посади вчителів-дефектологів для надання дітям з ООП корекційно-розвиткових послуг, до штатних розписів решти ЗО (2 ЗЗСО (18 %)) введено посади вчителів-логопедів.

З огляду на зазначене, Арцизькою міською радою не повною мірою реалізуються повноваження та виконуються обов'язки, передбачені частинами другою та шостою статті 25 Закону України «Про освіту», частиною другою статті 19 Закону України «Про дошкільну освіту», частинами другою та третьою статті 37 Закону України «Про повну загальну середню освіту», в громаді не у повному обсязі виконуються вимоги пункту 3 Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957 (зі змінами), та пункту 4 Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 року № 530 (зі змінами).

Рекомендації

Враховуючи зазначене у Висновках, управління Державної служби якості освіти в Одеській області рекомендує:

1. Розробити план заходів щодо забезпечення реалізації повноважень та виконання обов'язків, визначених частинами другою та шостою статті 25 Закону України «Про освіту», частиною другою статті 19 Закону України «Про дошкільну освіту», частинами другою та третьою статті 37 Закону України «Про повну загальну середню освіту», удосконалення документів стратегічного та поточного планування діяльності, здійснення ефективного контролю за їх виконанням та до 01 жовтня 2024 року поінформувати управління Державної служби якості освіти в Одеській області про стан його виконання.

2. Ініціювати внесення змін до Стратегії розвитку Арцизької міської територіальної громади на 2022-2027 роки, затвердженої рішенням Арцизької міської ради від 21 січня 2022 року № 1132-VIII, з метою визначення потенційних сфер реалізації та індикаторів, пов'язаних з питаннями створення умов для безбар'єрного доступу та якісного навчання осіб з особливими освітніми потребами, для завдань 2.1.1 «Забезпечення права на якісну та доступну загальну середню освіту», 2.1.2 «Створення умов рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами» та 3.1.5 «Розвиток благоустрою громади».

3. При розробці Програми розвитку освітньої галузі Арцизької міської територіальної громади на наступні роки врахувати проведений аналіз, чинні та

актуальні нормативно-правові акти у сфері освіти, чітко визначити щорічний обсяг фінансування заходів щодо створення умов для безбар'єрного доступу та якісного навчання осіб з особливими освітніми потребами.

4. При проведенні моніторингу доступності закладів освіти для маломобільних груп населення забезпечити дотримання вимог Порядку проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 року № 537.

5. Забезпечити виконання у повному обсязі та у визначені терміни заходів щодо створення умов безбар'єрності закладів освіти (забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень, маркування стін та підлоги, облаштування туалетних кімнат для осіб з маломобільних груп населення тощо), у тому числі облаштованих у них укриттів, передбачених Планом заходів з реалізації у 2023 і 2024 роках в Арцизькій міській територіальній громаді Болградського району Одеської області Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженим рішенням виконавчого комітету Арцизької міської ради від 31 липня 2023 року № 147.

6. Забезпечити врахування завдань та заходів, передбачених документами, зазначеними у пунктах 2, 3, 5 цих рекомендацій, при щорічному плануванні діяльності відділу освіти, молоді та спорту Арцизької міської ради.

7. Забезпечити виконання вимог пункту 3 Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957 (зі змінами), та пункту 4 Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 року № 530 (зі змінами).

8. Вжити заходів щодо забезпечення надання дітям з ООП психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг у повному обсязі, у тому числі шляхом залучення до цієї діяльності фахівців Комунальної установи «Арцизький інклюзивно-ресурсний центр».

9. Забезпечити введення до штатних розписів закладів освіти громади посади практичних психологів та відповідних фахівців-дефектологів (за потреби), вжити заходів щодо забезпечення закладів освіти вищевказаними фахівцями.

10. Забезпечити відкритість і прозорість діяльності Арцизької міської ради, її структурних підрозділів, закладів освіти громади шляхом систематичного заповнення та оновлення інформації на офіційних вебсайтах, оприлюднення документів та інформації, визначеної законодавством.

11. Забезпечити внесення достовірної інформації до звітності з питань освіти, зокрема щодо функціонування інклюзивних груп подовженого дня, логопедичних пунктів, наявності в них вчителів та учнів.

12. Підвищити якість підготовки та забезпечити правову експертизу проектів рішень організаційно-розпорядчого чи нормативно-правового характеру з метою недопущення вживання застарілої термінології, посилення на нормативно-правові акти, що втратили чинність чи актуальність.

24 листопада 2023 року

Підписи голови комісії та/або членів комісії та/або посадових осіб, відповідальних за здійснення аналізу:

Заступник начальника відділу взаємодії з органами місцевого самоврядування, моніторингу та позапланового контролю закладів освіти управління Державної служби якості освіти в Одеській області, голова комісії

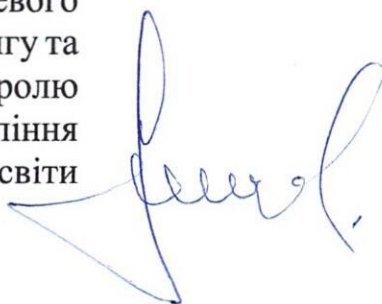
Валентина САМОФАЛОВА

Головний спеціаліст відділу інституційного аудиту управління Державної служби якості освіти в Одеській області

Олена ЛАБУНСЬКА

Головний спеціаліст відділу взаємодії з органами місцевого самоврядування, моніторингу та позапланового контролю закладів освіти управління Державної служби якості освіти в Одеській області

Олександр ШКОРОПАДО